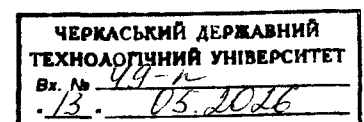

ВИСНОВОК РЕЦЕНЗЕНТА,
кандидата філософських наук, доцента
Кретьова Павла Васильовича
на дисертацію Осейка Дмитрія Андрійовича
«ЗМІНА ПАРАДИГМ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ»,
подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 033 «Філософія»

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження Осейка Дмитрія Андрійовича *«Зміна парадигм гуманітарної безпеки України в умовах воєнного стану»* зумовлена глибокими трансформаціями сучасного українського суспільства, пов'язаними з повномасштабною військовою агресією Російської Федерації проти України, кризою міжнародної системи безпеки та зміною характеру гуманітарних викликів у XXI столітті. В умовах воєнного стану гуманітарна безпека набуває особливого значення як важлива складова національної безпеки, оскільки охоплює питання захисту духовного, культурного, інформаційного, освітнього та соціального потенціалу суспільства. Сучасна війна демонструє, що гуманітарний вимір безпеки перестає бути другорядним і перетворюється на один із ключових факторів суспільної стійкості, консолідації та національного спротиву. Саме тому осмислення трансформації гуманітарної безпеки в умовах воєнного стану є важливим як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Актуальність теми визначається також необхідністю переосмислення традиційних підходів до безпеки, які тривалий час залишалися переважно державоцентричними та орієнтованими на військово-політичний вимір. Сучасні гуманітарні виклики – інформаційні війни, масові міграційні процеси, руйнування культурної інфраструктури, криза соціальної довіри, психологічна травматизація населення, загрози національній ідентичності – актуалізують потребу формування людиноцентричної парадигми безпеки, у межах якої

людина, її гідність, права, культурна ідентичність та духовний потенціал стають базовими цінностями суспільного розвитку. У цьому контексті дисертація Осейка Д.А. є своєчасною, актуальною та суспільно значущою, оскільки автор здійснює комплексний соціально-філософський аналіз гуманітарної безпеки України в умовах війни та розглядає її як багатовимірний феномен, що охоплює політичний, культурний, інформаційний, соціальний та аксіологічний виміри.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Осейка Дмитрія Андрійовича, є достатньо високим і забезпечується комплексним характером проведеного дослідження, належною теоретико-методологічною базою, використанням сучасних міждисциплінарних підходів та опрацюванням значного масиву українських і зарубіжних наукових джерел. Автором здійснено ґрунтовний аналіз філософської, соціологічної, політологічної, культурологічної та безпекової літератури, а також нормативно-правових документів, міжнародних актів, аналітичних матеріалів та сучасних наукових концепцій гуманітарної безпеки. Це дозволило сформувати цілісне уявлення про гуманітарну безпеку як багатовимірний соціально-філософський феномен та забезпечило належний рівень аргументованості основних положень дослідження. Достовірність результатів дисертації підтверджується логічною послідовністю викладення матеріалу, відповідністю поставлених завдань меті дослідження, а також застосуванням системного, структурно-функціонального, соціокультурного, аксіологічного, історико-логічного та порівняльного методів аналізу. Використання міждисциплінарного підходу дозволило автору комплексно дослідити гуманітарну безпеку в умовах воєнного стану, розкрити її політичний, культурний, інформаційний та ціннісний виміри, а також проаналізувати трансформацію гуманітарної політики України у сучасних безпекових умовах.

Наукові положення та висновки дисертації характеризуються концептуальною цілісністю та внутрішньою логічною узгодженістю. Автор переконливо обґрунтовує тезу про зміну парадигм гуманітарної безпеки в умовах

війни та переходу від традиційної стабілізаційної моделі до мобілізаційно-резильєнтної моделі гуманітарної політики, у межах якої особливого значення набувають суспільна стійкість, культурна ідентичність, інформаційна безпека та гуманітарна консолідація суспільства. Аргументованими є також положення щодо взаємозв'язку гуманітарної безпеки та процесів національної інтеграції, післявоєнного відновлення та формування громадянської солідарності.

Висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, випливають із проведеного аналізу, мають належний рівень наукової аргументації та практичної спрямованості. Отримані результати характеризуються достатнім рівнем достовірності, а їх апробація у наукових публікаціях та виступах на наукових конференціях підтверджує наукову значущість проведеного дослідження.

Ознайомлення зі змістом дисертації та науковими публікаціями автора дозволяє стверджувати, що сформульовані у роботі положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, логічно послідовними та методологічно виваженими. Важливим є також застосування людиноцентричного та гуманістичного підходів, що забезпечують концептуалізацію гуманітарної безпеки через призму прав людини, соціальної стійкості та культурної ідентичності. У дисертації ґрунтовно проаналізовано теоретико-методологічні засади дослідження гуманітарної безпеки. Автор переконливо обґрунтовує перехід від традиційних державоцентричних моделей безпеки до людиноцентричних концепцій, у межах яких центральною цінністю виступає людина, її духовний, культурний та інтелектуальний потенціал.

Гуманітарна безпека розглядається як багатовимірна міждисциплінарна категорія, що формується на перетині філософських, соціологічних, політичних, культурологічних та правових підходів. Значну увагу дисертант приділяє ролі гуманітарної безпеки у процесах збереження національної ідентичності, суспільної згуртованості та духовної стійкості українського суспільства в умовах війни. Автор детально аналізує трансформацію гуманітарної політики України в умовах воєнного стану. Значна увага приділена впливу війни на гуманітарний

простір, систему освіти, культуру, інформаційне середовище та соціальні практики.

Особливо цінним є аналіз проблем інформаційної безпеки, деструктивного впливу пропаганди, кризових процесів у сфері суспільної довіри та необхідності формування ефективних механізмів гуманітарної консолідації суспільства. Автор аргументовано доводить, що гуманітарна сфера в умовах війни стає одним із ключових чинників суспільної мобілізації та національної стійкості.

Позитивно слід оцінити аналіз міжнародного досвіду забезпечення гуманітарної безпеки та можливостей його адаптації до українських реалій. Дисертант демонструє належний рівень обізнаності з сучасними міжнародними підходами до гуманітарної політики, діяльністю міжнародних гуманітарних організацій та механізмами післявоєнного відновлення. Переконливо обґрунтовується необхідність інтеграції української гуманітарної політики до сучасних європейських і глобальних безпекових практик.

Особливий інтерес становить концептуалізація автором типології індикаторів соціальної безпеки, насамперед освітніх та культурних. Автор акцентує увагу на важливості гуманітарного виміру процесів післявоєнного відновлення України, розвитку культури пам'яті, підтримки освітнього середовища та зміцнення громадянської солідарності.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Осеяка Дмитрія Андрійовича полягає у комплексному соціально-філософському осмисленні трансформації гуманітарної безпеки України в умовах воєнного стану та формуванні нових концептуальних підходів до аналізу гуманітарної політики як складової національної безпеки. Автором обґрунтовано соціально-філософське розуміння гуманітарної безпеки як багатовимірної системи захисту духовного, культурного, інформаційного та соціального потенціалу суспільства. Важливим науковим результатом є визначення трансформації гуманітарної безпеки в умовах воєнного стану як процесу переходу від стабілізаційної до мобілізаційно-резильєнтної моделі гуманітарної політики. Значну увагу приділено аксіологічному та ідентифікаційному вимірам гуманітарної безпеки, пов'язаним

із збереженням національної пам'яті, культурної спадщини та громадянської солідарності. Автор концептуалізує взаємозв'язок гуманітарної безпеки та суспільної стійкості в умовах інформаційної та військової агресії, аналізує роль інформаційного простору та цифрових комунікацій у трансформації гуманітарної безпеки сучасної України, а також обґрунтовує значення гуманітарної політики у процесах післявоєнного відновлення та реінтеграції українського суспільства.

Наукові результати, одержані в ході дослідження мають як теоретичне так і практичне значення. Отримані результати дослідження мають важливе теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку соціальної філософії, філософії безпеки, гуманітаристики, політології та культурології. Теоретичне значення роботи полягає у розширенні концептуального поля досліджень гуманітарної безпеки, поглибленні уявлень про гуманітарний вимір сучасних безпекових процесів та осмисленні ролі гуманітарної політики в умовах війни й післявоєнної трансформації суспільства. Практичне значення дисертації полягає у можливості використання її результатів у діяльності органів державної влади, структур сектору безпеки і оборони, міжнародних та громадських організацій, що здійснюють гуманітарну діяльність.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст дисертації повною мірою викладено у достатній кількості одноосібних публікацій у вітчизняних фахових наукових виданнях, що відносяться до категорії Б, а також у матеріалах конференцій різного рівня. Це свідчить про належний рівень апробації результатів дослідження та їх наукову значущість. Публікації автора відповідають тематиці дисертації, відображають її основні концептуальні положення та результати проведеного дослідження.

Рекомендації з використання результатів дослідження. Провідні теоретико-методичні положення, основні результати і висновки дисертаційного дослідження мають важливе значення для підвищення ефективності процесу децентралізації влади в політичному просторі сучасної України. Загалом дисертація свідчить про належний рівень підготовки здобувача, володіння ним

сучасними науковими методами, критичним мисленням, практичним підходом до обраної проблеми, що дало змогу з'ясувати стан її розробленості у сучасній теорії та практиці, визначити алгоритм та шляхи реалізації дослідницьких завдань. Основні положення дослідження можуть бути використані під час розробки стратегій гуманітарної політики, програм післявоєнного відновлення, механізмів інформаційної та культурної безпеки, а також у процесі викладання дисциплін із соціальної філософії, безпекознавства, міжнародних відносин та гуманітарної політики.

Зауваження та дискусійні положення роботи. Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи виникли дискусійні питання та зауваження до її змісту. Зокрема, у роботі варто було б більш детально проаналізувати конкретні механізми взаємодії гуманітарної безпеки та цифрової інформаційної політики в умовах розвитку соціальних мереж і цифрових платформ, які сьогодні відіграють ключову роль у формуванні суспільних настроїв та гуманітарної стійкості.

Певного поглиблення потребує також аналіз міжнародного досвіду післявоєнного гуманітарного відновлення, особливо у контексті можливостей адаптації окремих моделей до сучасних українських реалій.

Доцільним було б ширше представити конкретні емпіричні приклади трансформації гуманітарної політики України під час повномасштабної війни, що дозволило б посилити прикладний характер дослідження.

Водночас зазначені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер, не впливають на загальну високу оцінку роботи та не знижують її наукової цінності.

Загальні висновки. Загалом дисертаційне дослідження Осейка Дмитрія Андрійовича *«Зміна парадигм гуманітарної безпеки України в умовах воєнного стану»* є завершеною самостійною науковою працею, виконаною на належному теоретико-методологічному рівні. Дисертація характеризується актуальністю, науковою новизною, логічністю структури, достатнім рівнем аргументованості положень та практичною значущістю отриманих результатів. За своїм змістом,

рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів дисертаційне дослідження відповідає чинним вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор Осейко Дмитрій Андрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 «Філософія».

Рецензент:

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософських,
політичних і психологічних студій
Черкаського державного технологічного
університету

Павло КРЕТОВ

Підпис к. філос. н., доцента Павла Васильовича Кретьова засвідчую

Учений секретар

Черкаського державного
технологічного університету

Ірина МИРОНЕЦЬ